

Temanotat

Etiopia: ONLF i Somali-regionen og reaksjoner fra myndighetene

© Landinfo 2017

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This report concerns the Ogaden National Liberation Front (ONLF) in the Somali National Regional State of Ethiopia (SNRS), and reactions from authorities against persons suspected of having links to the ONLF.

ONLF activity in the SNRS has varied over time, but can be divided into three periods: 1) from political party to guerilla group 1991-1994, 2) organization and escalation 1994-2007, and 3) weakening, but continued activity after 2007. ONLF still recruits in the region, but to a lesser extent than before. Recruits are mainly young men from Ogaden-clans in rural areas, motivated by discontent with and/or experiences of abuse from the authorities. It is unclear to what extent ONLF enjoys popular support in the SNRS today.

Persons suspected of having links to ONLF, risk being arrested by the authorities. Jailed ONLF-members have been released by being integrated into the regional special police force (Liyu Police), or by agreeing to work as informants for the authorities. Family members and villages can also be subjected to reactions from the authorities. However, it can be difficult to determine whether reactions are directed against ONLF, or whether other circumstances – such as clan conflicts or al-Shabaab activity – cause the authorities to react. The authorities can more or less arrest persons at liberty, and are only to a small degree held accountable for abuses. In the SNRS, courts are not independent, and rule of law is very poor.

SAMMENDRAG

Notatet omhandler aktiviteten til Ogaden National Liberation Front (ONLF) i den etiopiske Somali-regionen, og reaksjoner fra myndighetene mot personer som mistenkes for ONLF-tilknytning.

ONLFs aktivitet i Somali-regionen har variert over tid, men kan etter Landinfos forståelse deles inn i tre faser: 1) fra politisk parti til geriljagruppe i perioden 1991-1994, 2) organisering og eskalering i perioden 1994-2007, og 3) svekkelse, men fortsatt aktivitet etter 2007. ONLF rekrutterer i regionen, men i mindre grad enn tidligere. Rekruttene er i hovedsak unge menn fra Ogaden-klaner i rurale områder, motivert av misnøye med og/eller erfaringer med overgrep fra myndighetene. Det er uklart i hvilken grad ONLF har støtte i Somali-regionen i dag.

Personer mistenkt for ONLF-tilknytning, risikerer å bli fengslet av myndighetene. Fengslede medlemmer har blitt løslatt ved å bli integrert i den regionale spesialpolitistyrken (Liyu Police), eller ved å bli informanter for myndighetene. Familiemedlemmer og landsbyer kan også utsettes for reaksjoner fra myndighetene. Det kan imidlertid være vanskelig å vite hvorvidt myndighetenes reaksjoner er direkte rettet mot ONLF, eller om andre forhold – som klankonflikter eller al-Shabaab-aktivitet – gjør at myndighetene aksjonerer. Myndighetene har vide fullmakter til å arrestere personer etter eget forgodtbefinnende, og stilles i liten grad til ansvar for overgrep. Domstolene i Somali-regionen er ikke uavhengige, og rettsikkerheten i regionen er svært dårlig.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Kilder og begrensninger	6
2. ONLF	7
3. Aktivitet i Somali-regionen	7
3.1 1991-1994: Fra politisk parti til geriljagruppe.....	7
3.2 1994-2007: Organisering og eskalering.....	8
3.3 Etter 2007: Svekkelse, men fortsatt aktivitet.....	9
4. Rekruttering og oppslutning	11
4.1 Rekruttering.....	11
4.2 Motiver og metoder	11
4.3 Trening	12
4.4 Støtte i befolkningen.....	12
5. Reaksjoner fra etiopiske myndigheter	13
5.1 Reaksjoner mot ONLF-medlemmer og personer som mistenkes for ONLF-tilknytning.....	13
5.1.1 <i>Fengsling</i>	13
5.1.2 <i>Integrering i myndighetsstyrkene</i>	15
5.2 Reaksjoner mot familiemedlemmer.....	15
5.3 Reaksjoner mot landsbyer	16
5.4 Restriksjoner knyttet til ferdsel og handel.....	17
5.4.1 <i>Grenseområdene</i>	18
Referanser	19

1. INNLEDNING

Dette notatet omhandler aktiviteten til Ogaden National Liberation Front (ONLF)¹ i den etiopiske Somali-regionen,² og reaksjoner fra myndighetene³ mot personer som mistenkes for ONLF-tilknytning.

Landinfo anbefaler å bruke følgende kart over Somali-regionen, utarbeidet av UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, ved gjennomgang av notatet: *Ethiopia: Somali Region Administrative map (as of 05 Jan 2015)* (OCHA 2015).⁴

1.1 KILDER OG BEGRENSNINGER

Etiopiske myndigheter er svært tilbakeholdne med informasjon om forhold i Somali-regionen, og fører streng kontroll med internasjonal tilstedeværelse. Enkelte internasjonale organisasjoner arbeider i regionen, men etiopiske myndigheter setter strenge rammer for deres aktiviteter, både hva gjelder hvilke områder de har tilgang til og hva de kan rapportere om. Dette begrenser muligheten til å redegjøre for spørsmål knyttet til ONLF.

Dette notatet bygger blant annet på informasjon innhentet under Landinfos informasjonsinnhentingsreise til byene Addis Ababa, Jijiga og Wajale i april 2016. Kildene Landinfo møtte, omfatter myndighetsrepresentanter, representanter for lokale og internasjonale organisasjoner, og lokale ressurspersoner. Fordi informasjon om ONLF er svært sensitiv i Etiopia,⁵ var dette ikke et hovedtema på reisen. Flere av Landinfos kilder var likevel villige til å berøre temaet muntlig, men da kun kort og i generelle ordelag. Informasjonen som presenteres i notatet, gir derfor ikke et detaljert og fullstendig bilde.

¹ ONLFs somaliske navn er Jabhada Wadaniga Xoreynta Ogadeenya (JWXO) (Hagmann 2014, s. 37).

² Etiopia er en føderasjon bestående av etnisk baserte regionalstater. Somali-regionen er en av regionalstatene, og omfatter den delen av Etiopia der befolkningen i all hovedsak er etnisk somalisk. Somali-regionen omtales iblant som «Ogaden». Etter Landinfos vurdering, er betegnelsen politisk ladet. Ogaden er den dominerende klanen i Somali-regionen, men også andre klaner er hjemmehørende i regionen. I dette notatet brukes derfor utelukkende begrepet Somali-regionen.

³ Myndigheter refererer her både til regionale og føderale myndigheter.

⁴ Det bemerkes at kartet viser en inndeling som til dels er utdatert. Den administrative inndelingen og navnene på de administrative enhetene i Somali-regionen, har endret seg over tid (kilder H og N, møter i Jijiga, april 2016). Senest i mars 2016 ble eksempelvis antall soner i regionen utvidet fra 9 til 11, ved at deler av Nogob ble til Erar, mens deler av Liben og Afder ble slått sammen til Dawa (kilde N, e-post mai 2016). I fravær av et oppdatert kart, brukes kartet fra OCHA for å ha et felles referansepunkt. Sonene Siti, Fafan, Jarar, Nogob, Shabelle og Dollo het tidligere henholdsvis Shinile, Jijiga, Degehabur, Fik, Gode og Warder (OCHA 2015). Under reisen i april 2016, erfarte Landinfo at kilder brukte de gamle og nye navnene om hverandre. I dette notatet brukes kun de nye navnene.

⁵ Landinfos kilder ga klart uttrykk for at det å dele informasjon om ONLF (og andre sikkerhetsmessige forhold) kan føre til reaksjoner fra myndighetene. Lokale kilder forklarte at de fryktet arrestasjon, spesielt i Somali-regionen, mens internasjonale kilder ga uttrykk for at de risikerte reaksjoner som kunne forhindre eller vanskeliggjøre deres arbeidssituasjon.

2. ONLF

ONLF ble grunnlagt i Mogadishu i 1984 (Hagmann 2014, s. 37; Hagmann & Khalif, 2008, s. 39). Enkelte kilder omtaler ONLF som en arvtager etter, eller en utbrytergruppe fra, Western Somali Liberation Front (WSLF)⁶ (Prunier 2008, s. 14; Human Rights Watch 2008, s. 19).

I motsetning til WSLF, inneholder navnet ONLF ingen hentydninger til et Stor-Somalia.⁷ Tvert imot indikerer navnet at Ogaden, den dominerende klanen i Somali-regionen,⁸ utgjør en egen nasjon. På 1990-tallet gikk ONLF inn for å opprette et selvstendig «Ogadenia» (se punkt 3.1). I senere tid har det blitt noe uklart hvilken grad av selvstendighet de kjemper for (Hagmann 2014, s. 41).

En av grunnleggerne av ONLF, Abdirahman Mahdi, uttalte nylig at organisasjonen ikke nødvendigvis ønsker løsrivelse fra Etiopia (Al Jazeera 2016). Ifølge Mahdi kjemper ONLF for at den somaliske befolkningen i Somali-regionen skal oppnå «the right to self-determination», som forespeilet i grunnloven (se fotnote 11). Mahdi fremstiller Somali-regionen som en koloni under etiopisk okkupasjon, og mener at ONLF kjemper i selvforsvar og for befolkningens frihet. For å underbygge dette, viser han til at Somali-regionen er marginalisert hva gjelder helse og utdanning,⁹ og at befolkningen i regionen utsettes for overgrep fra myndighetene.

3. AKTIVITET I SOMALI-REGIONEN

ONLFs aktivitet i Somali-regionen kan etter Landinfos forståelse deles inn i tre faser.

3.1 1991-1994: FRA POLITISK PARTI TIL GERILJAGRUPPE

ONLF var i all hovedsak basert utenfor Etiopia frem til 1991, da Derg-regimet¹⁰ ble styrtet (International Crisis Group 2013, s. 5; Markakis 2011, s. 306), og Det etiopiske folks revolusjonære demokratiske front (Ethiopian People's Revolutionary

⁶ WSLF ble grunnlagt i 1976 med støtte fra den somaliske diktatoren Siad Barre, og opererte fra Mogadishu og Hargeisa (Human Rights Watch 2008, s. 16). WSLF støttet Barres invasjon av Somali-regionen i 1977-78, og kjempet således for at Somali-regionen skulle bli en del av et Stor-Somalia (se fotnote 7).

⁷ Etniske somaliere har felles språk, kultur og religion, og er bosatt i Somalia, Somali-regionen, Djibouti og nordøstlige Kenya. Drømmen om å samle de somaliske områdene på Afrikas Horn til et Stor-Somalia, reflekteres fortsatt i Somalias flagg (den femkantete stjernen symboliserer Somalia, Somaliland, Djibouti, Somali-regionen og det nordøstlige Kenya).

⁸ Ogaden er også den dominerende klanen i den sørligste delen av Somalia (se Landinfo 2014), samt i områder av Kenya som grenser mot Somalia.

⁹ Kildene som Landinfo møtte under reisen i april 2016, var omforente om at helse- og utdanningstilbudene i regionen er blant de dårligste i Etiopia. Kilde E (møte i Addis Abeba, april 2016) forklarte at det kun er seks leger i hele regionen, ingen psykiatere, og at sykehus og helsestasjoner mangler det meste. Kilde I og kilde N (møter i Jijiga, april 2016) forklarte imidlertid at det har skjedd en positiv utvikling de siste 6-7 årene, spesielt hva gjelder antall skoler. Kilde B og kilde F (møter i Addis Abeba, april 2016) understrekte likevel at andelen barn som går på skole fortsatt er lav, blant annet fordi befolkningen i stor grad er nomader og bor spredt.

¹⁰ De væpnede styrkers koordineringskomité, kjent som Derg (komité på amharisk), var en militær junta som overtok makten i landet i 1974 etter statskuppet mot Etiopias siste keiser, Haile Selassie. Dergen gjorde Etiopia til en ettpartistat under ledelse av offiseren Mengistu Haile Mariam. Derg-regimet ble nedkjempet av EPRDF.

Democratic Front – EPRDF) overtok makten. Samme år etablerte ONLF seg som politisk parti i Somali-regionen (Prunier 2008, s. 14). De sluttet opp om overgangskarakteret og føderaliseringprosessen,¹¹ og vant regionalvalget i januar 1993 (Markakais 2011, s. 308-311).

I januar 1994 proklamerte ONLF at de ønsket selvbestemmelse for «Ogadenia». Dette falt i dårlig jord, ikke bare hos makthaverne i Addis Abeba (EPRDF), men også blant opposisjonspartiene i regionen. Opposisjonspartiene baserte seg på ulike ikke-Ogaden-klaner, som fryktet å bli dominert av Ogaden-klanen. I februar 1994 samlet EPRDF opposisjonspartiene til et nytt parti: Ethiopian Somali Democratic League (ESDL).

I mars 1994 opprettet ONLF en komité for å forhandle om selvbestemmelse med EPRDF i Addis Ababa (Markakis 2011, s. 311-314). Relasjonen mellom ONLF og EPRDF brøt sammen, og under ledelse av Sheikh Ibrahim Abdallah Mah, erklærte ONLF væpnet kamp mot makthaverne i Addis Ababa. Abdallah selv og andre ONLF-ledere etablerte seg i utlandet, der de i stor grad har forblitt (Hagmann 2014, s. 38). Moderate deler av ONLF brøt ut, og slo seg i juni 1998 sammen med ESDL til Somali People's Democratic Party (SPDP).

3.2 1994-2007: ORGANISERING OG ESKALERING

Fra 1994 har ONLF først og fremst vært en militær organisasjon i Somali-regionen. De første årene bestod organisasjonen hovedsakelig av unge nomader, som gjennomførte sporadiske angrep mot etiopiske soldater samtidig som de passet dyrene sine (Markakais 2011, s. 321). Fra mellom 1998 til 2000 begynte myndighetene i Eritrea å støtte ONLF, noe som medførte at ONLFs militære kapasitet økte (Hagmann 2014, s. 42).¹² Samme år overtok Mohamed Omar Osman lederskapet etter Sheikh Ibrahim Abdallah Mah. ONLFs militære aktivitet var mest intens i Ogaden-klanens tradisjonelle hjemmeområder,¹³ hvorav Nogob-sonen (se kart) utpekes som et kjerneområde (Markakis 2011, s. 322; Hagmann 2014, s. 42-43).

Professor Gérard Prunier (2008, s. 14) anslo tidlig i 2008 at ONLF hadde rundt 8000 krigere, som ut fra Landinfos forståelse gjenspeiler forholdene når organisasjonen var på sitt sterkeste i 2007. Professor Tobias Hagmann (2014, s. 43) har slått fast at ONLF ikke var i stand til å holde byer eller territorium over lengre tid, men at de derimot øvde innflytelse på befolkningen i rurale områder. De kontrollerte blant annet ferdsel og krevde «skatt» fra kommersiell virksomhet i områder som var under deres innflytelse (Hagmann & Khalif 2008, s. 40; Human Rights Watch 2008, s. 99).

¹¹ Etter Derg-regimet, ble Etiopia inndelt i regionalstater med egne administrasjoner (International Crisis Group 2013, s. 5). Artikkel 2 i overgangskarakteret, som de nye makthaverne forpliktet seg til, forespeilet retten for nasjonaliteter til selvbestemmelse (Transitional Charter 1991). Denne retten er videreført i artikkel 39 den etiopiske grunnloven av 1995 (Constitution 1995).

¹² Eritreiske myndigheter sendte blant annet våpen og militære rådgivere til ONLF i Somali-regionen, og trente ONLF-krigere i Eritrea (se punkt 4.3). Hagmann (2014, s. 42) er noe uklar på når eritreiske myndigheter begynte å støtte ONLF. Han viser både til 1998 og 1999/2000. FNs monitoreringsgruppe (som gjengitt i UN Security Council 2014, s. 24) viser til at eritreiske myndigheter først begynte å støtte ONLF i år 2000. Støtten må ses på bakgrunn av at eritreiske myndigheter har interesse av å svekke Etiopia. Eritrea og Etiopia utkjempet en blodig krig fra 1998 til 2000. Landene har inngått en våpenhvile, men ingen fredsavtale. Situasjonen mellom dem er spent.

¹³ Sonene Nogob, Fafan, Korahe, Shabelle og Dollo (se kart).

Organisasjonen gjennomførte først og fremst hit-and-run-angrep¹⁴ mot myndighetsstyrker. De angrep også enkelte landsbyer og byer, minela veier, og kidnappet og/eller likviderte myndighetspersoner og personer de mistenkte for å samarbeide med myndighetene (Human Rights Watch 2008, s. 99). I enkelte tilfeller støttet også ONLF Ogaden-klaner i væpnede konflikter mot ikke-Ogaden-klaner (Human Rights Watch 2008, s. 103).¹⁵

Ifølge professor John Markakis (2011, s. 322) ble ONLF etter hvert organisert i fire territoriale divisjoner: «Gorgon» (ørnene), «Dufan» (storm), «Danab» (lyn) og «Hangan» (kamp). Mens Gorgon opererte nord for byen Fiq, var Dufan i Jarer-regionen sør for byen Degehabur, Danab mellom byene Warder og Shilabo, og Hanan sørvest for byen Moyale. Hver divisjon bestod i hovedsak av små grupper på rundt 20-30 krigere med hver sine operasjonsområder (Human Rights Watch 2008, s. 28). Gruppene opererte til fots og var i stadig bevegelse. De interagererte med nomader og landsbybefolkningen for å få støtte og informasjon.¹⁶ Ifølge journalist og East Africa bureau chief i New York Times, Jeffrey Gettleman (2007a; 2007b),¹⁷ var de fleste krigerne bevæpnet med AK-47 automatgevær, mens noen hadde maskingevær eller lette skulderavfyrte panservernvåpen (RPG). Gruppene kommuniserte med hverandre ved hjelp av solcelledrevet satellittelefon og/eller privatradio (citizens band radio – CB-radio), og kunne på den måten finne sammen i større grupper for å gjennomføre angrep.¹⁸ ONLF-krigere var også bevæpnet med håndgranater og miner (UN Security Council 2006, s. 14; Human Rights Watch 2008, s. 99 og 127).

I begynnelsen av 2007, mens den etiopiske hæren var involvert i kamper i Sør-Somalia, intensiverte ONLF angrepene mot myndighets-representanter og militære kolonner i regionen (Human Rights Watch 2008, s. 30-31 og 99). Det største angrepet fant sted 24. april 2007, da et stort antall ONLF-krigere fra Dufan-divisjonen angrep en oljeinstallasjon ved byen Obole, 30 kilometer nordvest for byen Degehabur (Markakis 2011, s. 322).¹⁹ Hendelsesforløpet er uklart, men ifølge Human Rights Watch (2008, s. 5) ble «dusinis» av sivile arbeidere henrettet av ONLF. Angrepet resulterte i at etiopiske myndigheter trappet opp sine operasjoner mot ONLF (mer om dette under punkt 5).

3.3 ETTER 2007: SVEKKELSE, MEN FORTSATT AKTIVITET

Myndighetenes motoperasjoner resulterte i en kraftig svekkelse av ONLF.²⁰ Ifølge professor Hagmann resulterte presset fra myndighetene i at ONLF trakk mange av

¹⁴ Hit-and-run-angrep har ikke som mål å erobre territorium, men å påføre fienden tap, for så å trekke seg tilbake. Taktikken er typisk for parter som er vesentlig svakere enn motparten.

¹⁵ Human Rights Watch trekker særlig frem at ONLF angrep handelsfolk fra Isak-klanen.

¹⁶ ONLF hadde et nettverk av informanter og støttespillere i store deler av Somali-regionen (Hagmann & Khalif 2008, s. 40-41).

¹⁷ Gettleman fulgte en gruppe ONLF-krigere i Somali-regionen i to uker i juni 2007. En filmreportasje (Gettleman 2007a) og en artikkel (Gettleman 2007b) fra oppholdet gir et innblikk i ONLF-krigernes handlemåte og tilværelse. En videoreportasje produsert av Al Jazeera (2008a) tegner et liknende bilde.

¹⁸ Gettleman (2007b) viser til en styrkesamling på cirka 300 krigere. Se også fotnote 19.

¹⁹ BBC (2007) viser til at cirka 200 ONLF-krigere deltok i angrepet. Human Rights Watch (2008, s. 100) viser til «hundrevis» av ONLF-krigere.

²⁰ Kildene som Landinfo møtte under informasjonsinnhentesreisen til Somali-regionen i april 2016, var samstemte om at ONLF er vesentlig svekket.

krigerne sine ut av Somali-regionen, og sendte dem til områdene Garissa og Dadaab i Kenya (Hagmann 2014, s. 43-44).²¹ I 2014 anslo Hagmann at ONLF var redusert til 1000-1500 krigere.

Fra september 2012 til januar 2014 fant det sted fredssamtaler mellom ONLF og etiopiske myndigheter i Nairobi (Hagmann 2014, s. 59-66). Samtalene ga imidlertid ikke resultater, og brøt sammen da etiopiske myndigheter bortførte to ONLF-delegater. Delegatene ble frigitt i juni 2015 (Abdi 2015). Landinfo er ikke kjent med at nye samtaler har funnet sted.

En rekke ONLF-tilknyttede nettsider (se for eksempel onlf.org) melder relativt hyppig om ONLF-angrep mot myndighetsstyrker. Ifølge kilde C (møte i Addis Abeba, april 2016) inneholder slike nettsider ofte overdreven og/eller feilaktig informasjon, og har til hensikt å fremstille ONLFs aktivitet i Somali-regionen som høyere enn det som er tilfellet.²²

Ifølge de konsulterte kildene begrenser ONLFs aktivitet seg fortsatt hovedsakelig til sonene Nogob, Korahe, Shabelle, Dollo og Jarar (se kart). Flere utpekte Nogob som et kjerneområde for ONLF-aktivitet (kilder B, C og F, møter i Addis Abeba, april 2016; kilder I og J, møter i Jijiga, april 2016).²³ Kilde K (møte i Jijiga, april 2016) anslo at ONLF i dag har «et par hundre» krigere i Somali-regionen, som opererer i tråd med Gettleman sin beskrivelse fra 2007, men i mye mindre grupper. Ifølge kilden består gruppene av «to eller tre krigere», men innen angrep, kan de samles i større grupper bestående av «opptil 20 krigere». Kilden hevdet at ONLF utfører cirka 2-3 angrep hver måned – i all hovedsak hit-and-run-angrep mot myndighetsstyrker langs hovedveiene i rurale områder. Antall angrep går normalt opp under regntidene,²⁴ når veiene blir lite fremkommelige og gjør det vanskelig for myndighetsstyrkene å reagere. Større angrep eller kamper forekommer ifølge kilden sjeldent.

Det var bred enighet blant kildene om at klankonflikter krever langt flere liv i Somali-regionen enn konflikten mellom myndighetene og ONLF.²⁵ Det var også bred enighet blant kildene om at etiopiske myndigheter i dag, er mer opptatt av å bekjempe al-Shabaab enn ONLF.

²¹ Mange sivile flyktet også fra Somali-regionen til disse områdene i Kenya (se for eksempel Cawthorne 2007).

²² Kilden underbygget dette ved å vise til at vedkommende gjennom kontakter i Somali-regionen, ved flere anledninger hadde oppsøkt steder hvor slike nettsider hevdet at ONLF hadde gjennomført angrep, og at dette alltid viste seg å være feil.

²³ Kilde F ga inntrykk av at ONLF opererer midlertidige veikontrollposter i dette området.

²⁴ Det er to regntider i Somaliregionen: Gu og Deyr. I sonene Nogob, Korahe, Shabelle, Dollo og Jarar, begynner Gu-regntiden normalt i midten av april og varer til slutten av juni (Gu). I disse sonene varer Deyr-regntiden normalt fra begynnelsen av oktober til sent i desember (DRMFSS 2004).

²⁵ Kilde F (møte i Addis Abeba, april 2016) forklarte at det er hard konkurranse om land, vann og andre ressurser i Somali-regionen. Dette skaper konflikt mellom klanene. Befolkningsvekst og klimaendringer, med stadig hyppigere tørkeperioder, har økt konkurransen om ressurser, inkludert om administrative inndelinger, som gir den politisk dominerende klanen i området tilgang til statlige ressurser (kilder H og N, møter i Jijiga, april 2016; kilde N, e-post mai 2016). I rurale områder i Somali-regionen, der myndighetsinstitusjonene er svake eller ikke-eksisterende, håndteres konflikter normalt av klanenes «eldre». Iblant fører konfliktene til væpnede kamper. Våpenbesittelse er utbredt, spesielt blant nomadene (kilder A, C, D og F, møter i Addis Abeba, april 2016). Myndighetene implementerer avtaler inngått mellom klanenes eldre, og intervenserer dersom klankonflikter eskalerer (kilde H, møte i Jijiga, april 2016).

FNs monitoreringsgruppe for Somalia og Eritrea (som gjengitt i UN Security Council 2014, s. 28) konkluderte i 2014 med at ONLF samarbeidet med den radikale islamistgruppen al-Shabaab.²⁶ Ifølge kilde A (møte i Addis Abeba, april 2016) og kilde K (møte i Jijiga, april 2016) pågår dette samarbeidet fortsatt, spesielt i grenseområdene mot Somalia.

4. REKRUTTERING OG OPPSLUTNING

4.1 REKRUTTERING

Ifølge International Crisis Group (2013, s. 7) begynte ONLF å rekruttere krigere i Somali-regionen i 1991, tre år før relasjonen med makthaverne i Addis Ababa brøt sammen.²⁷ I tråd med at ONLFs aktivitet avtok etter 2007, ble også muligheten for å rekruttere nye krigere og støttespillere redusert (Hagmann 2014, s. 32). Kilde F (møte i Addis Ababa, april 2016) og kilde K (møte i Jijiga, april 2016) mente at ONLF fremdeles rekrutterer i rurale områder i Somali-regionen, men kunne ikke si noe om omfanget av rekrutteringen. Kilde F pekte ut Nogob som et område der rekruttering fortsatt pågår.

Kildene er omforente om at ONLFs rekrutterer i all hovedsak har vært unge menn fra Ogaden-klaner (se for eksempel International Crisis Group 2013, s. 10). Gettleman (2007a og 2007b) og Al Jazeera (2008b) bemerker at det også finnes kvinnelige rekrutterer. Kilde K forklarte at ONLF også forsøker å rekruttere fra andre klaner enn Ogaden, men at dette er vanskelig, fordi ikke-Ogaden-klaner i liten grad støtter ONLF.

4.2 MOTIVER OG METODER

Personer som slutter seg til ONLF, har i hovedsak vært motiverte av misnøye med og/eller erfaringer med overgrep fra myndighetene (Hagmann 2014, s. 39; Gettleman 2007a; Gettleman 2007b).²⁸ Kilde F (møte Addis Abeba, april 2016) viste videre til lønn og klanlojalitet som mulige motivasjonsfaktorer. Samme kilde mente at rekruttering i all hovedsak er frivillig, men understrekte at også 15-åringer rekrutteres – både som krigere, bærere og budbringere («runners») (se også Stratford 2016).²⁹

²⁶ Selv om ONLF generelt har vært motstandere av radikal islam (Hagmann 2014, s. 39), har de i løpet av sin virketid likevel samarbeidet med ulike islamistiske grupper. Samarbeidet med disse gruppene har først og fremst vært fundert på praktiske hensyn og prinsippet om at «min fiendes fiende er min venn». Eksempelvis samarbeidet ONLF med Domstolsunionen i Sør-Somalia i 2006 (UN Security Council 2006, s. 41). Se også punkt 4.3 i dette notatet.

²⁷ I 1994 krevde myndighetene i Addis Ababa at ONLF skulle sende krigerne sine til utpakte leire (Markakis 2011, s. 312-313). Dette viser at ONLF allerede hadde en etablert gruppe med krigere på dette tidspunktet.

²⁸ UN Security Council (2014, s. 26-27) viser til at ONLF også har rekruttert i flyktningleirer i Kenya (se også fotnote 21).

²⁹ Kilde F forklarte at 15-åringer betraktes som voksne i det somaliske samfunnet. Kilde B (møte i Addis Abeba, april 2016) og kilde N (møte i Jijiga, april 2016) viste også til at svært få fødsler i Somali-regionen registreres, og at det derfor kan være vanskelig å fastslå hvor gammel en person er.

Ifølge advokaten Mohammed Mealin Seid (2009) har ONLF også brukt religiøs retorikk for å mobilisere befolkningen, eksempelvis ved å fremstille kampen mot etiopiske myndigheter som hellig krig (jihad) mot kristne okkuperanter.

4.3 TRENING

Det er usikkert i hvilken grad ONLF har drevet treningsleirer i Somali-regionen, men Hagmann (2014, s. 42) viser til at eritreiske myndigheter sendte militære rådgivere til ONLF i regionen (for tidsangivelser og ytterligere presiseringer, se fotnote 12). Kildene Gettleman (2007a; 2007b) og Hagmann (2014, s. 39) viser også til at krigere har mottatt ideologisk og sosial indoktrinering i bushen.

ONLF-krigere har fått trening i leirer i Somalia og av eritreiske myndigheter i Eritrea (International Crisis Group 2013, s. 10). FNs monitoreringsgruppe (som gjengitt i UN Security Council 2014 s. 24-28) konkluderte i 2014 med at ONLF-krigere og våpen fortsatt kom inn i Somali-regionen fra Somalia, blant annet via byen Galkayo og al-Shabaab-områder.³⁰ Ifølge kilde A (møte i Addis Abeba, april 2016) og kilde K (møte i Jijiga, april 2016) er dette fortsatt tilfellet.

Krigere som ble sendt til Eritrea, tilbrakte opptil flere måneder i egne treningsleirer, hvor de blant annet fikk opplæring i våpenbruk, ledelse og operasjonsplanlegging (UN Security Council 2012, s. 31-35).³¹ Etter fullført trening i Eritrea, tok krigerne seg inn i Somali-regionen via ulike ruter i Somalia.

4.4 STØTTE I BEFOLKNINGEN

Oppslutning om ONLF har i all hovedsak kommet fra Ogaden-klanen, mens andre klaner har vært imot dem (se for eksempel Hagmann 2014, s. 40). Gettleman (som gjengitt i Winter 2007) fulgte en gruppe ONLF-krigere fra landsby til landsby i 2007, og er av den oppfatning at landsbyer ga ONLF støtte frivillig. Landinfo bemerker at, siden ONLF har interesse av å fremstille seg selv i et godt lys, er det grunn til å anta at Gettleman bare fikk se det ONLF ville at han skulle se. Human Rights Watch (2008, s. 5 og 102) på sin side, viser til at ONLF også presset folk til å gi dem informasjon, forsyninger og annen støtte.

Det er uklart i hvilken grad ONLF har støtte i Somali-regionen i dag. Folk er svært varsomme med å uttrykke sympati, fordi det kan medføre alvorlige reaksjoner fra myndighetene å mistenkes for tilknytning til ONLF (kilde K, møte i Jijiga april 2016; se også punkt 5). Ifølge Hagmann (2014, s. 41-42) har ONLF mistet oppslutning fordi befolkningen er krigstrett. Kilde G (møte i Addis Abeba, april 2016) og kilde K

³⁰ Al-Shabaab sin makt i Sør-Somalia har variert over tid (se for eksempel Landinfo 2016d).

³¹ Det er noe uklart når og i hvilket omfang ONLF-krigere har blitt trent i Eritrea. Som nevnt under punkt 3.2, begynte eritreiske myndigheter å støtte ONLF mellom 1998 til 2000, da landet var i krig med Etiopia. International Crisis Group (2013, s. 10) viser til Eritrea-trente ONLF-styrker i 2002. Somalilandske myndigheter påstod i 2003, etter å ha pågrepet flere titalls ONLF-krigere på vei fra Eritrea til Somali-regionen, at mellom 700 og 1200 ONLF-krigere ble trent i Eritrea (Somaliland Times 2003; Hagmann 2014, s. 55). I september 2010 stoppet somalilandske styrker rundt 200 ONLF-krigere som forsøkte å ta seg inn i Etiopia etter å ha ankommet Somaliland med båt (BBC 2010). I 2012 mente FNs monitoreringsgruppe (som gjengitt i UN Security Council 2012, s. 12) at forholdet mellom ONLF og eritreiske myndigheter var blitt dårligere, og at det var få ONLF-krigere igjen i Eritrea. I 2014 konkluderte monitoreringsgruppen (som gjengitt i UN Security Council 2014 s. 7) med at støtten fra eritreiske myndigheter tok seg opp igjen i 2013, og at eritreiske myndigheter fortsatt ga «logistisk og finansiell» støtte til ONLF. Hagmann (2014, s. 56) viste i 2014 til at det fortsatt oppholdt seg ONLF-krigere i Eritrea.

delte oppfatningen om at ONLF har mistet oppslutning i Somali-regionen, men understrekte at de fortsatt har noe støtte.

5. REAKSJONER FRA ETIOPISE MYNDIGHETER

Angrepet ved Obole i april 2007, resulterte i at etiopiske myndigheter trappet opp kampen mot ONLF. Den etiopiske hæren (Ethiopian National Defence Force – ENDF) sin tilstedeværelse i regionen ble betydelig utvidet.³² Personer som ble mistenkt for ONLF-tilknytning ble arrestert, og myndighetene slo ned på det de mente var viktige kilder til ONLF-støtte: landsbybefolkninger, handelsvirksomhet og humanitær bistand (Human Rights Watch 2008, s. 31).³³ Ifølge Human Rights Watch (2008) begikk ENDF omfattende overgrep mot sivilbefolkningen under disse operasjonene. Dette er dokumentert gjennom intervjuer og satellittbilder.

ENDFs operasjoner rettet seg først og fremst mot sonene Nogob, Jarar, Shabelle, Korahe og Doolo, der ONLF hadde størst aktivitet (Human Rights Watch 2008, s. 82). Operasjonene var på høyden fra juni til september 2007. Fra oktober 2007 gikk etiopiske myndigheter over til å bruke lokale militser i stedet for ENDF i frontlinjen mot ONLF (Embassy of the United States in Addis Ababa 2007). De lokale myndighetsmilitsene ble etter hvert igjen erstattet av en regional spesialpolitistyrke, Liyu Police.³⁴ Kilde A (møte i Addis Abeba, april 2016) understrekte at det særlig er Liyu Police som har svekket ONLF.

5.1 REAKSJONER MOT ONLF-MEDLEMMER OG PERSONER SOM MISTENKES FOR ONLF-TILKNYTNING

5.1.1 Fengsling

Personer som mistenkes for å ha tilknytning til ONLF, risikerer å bli fengslet av etiopiske myndigheter. Antallet arrestasjoner økte etter angrepet ved Obole i april 2007. Human Rights Watch opplyste i rapporten *Collective Punishment – War Crimes and Crimes against Humanity in the Ogaden area of Ethiopia's Somali Region* fra 2008 (s. 4) at «hundrevis, muligens tusenvis» av personer ble arrestert i årene frem til 2008. De arresterte var etniske somaliere av ulike alder og bakgrunn. Klanledere, handelsfolk, studenter og opposisjonspolitikere fra Ogaden-klanen, samt personer som motsatte seg myndighetene, var særlig utsatt (Human Rights Watch 2008, s. 63). Mistanker om ONLF-tilknytning kunne være svært vage, og mange arrestasjoner bar preg av vilkårlighet. Å fremsette falske påstander om andres

³² ENDFs tilstedeværelse i Somali-regionen er nærmere beskrevet i en egen respons (Landinfo 2016c).

³³ Dette indikerer at myndighetene fører streng kontroll med humanitære organisasjoner i Somali-regionen, ikke bare for å redusere antall observatører, men også for å hindre at ressurser faller i ONLFs hender. Kilde N (møte i Jijiga, april 2016) forklarte at det fortsatt er et stort problem at bistand ikke når de som trenger den mest i regionen. Ifølge kilden tar både myndighetsrepresentanter, dominerende klaner og andre involverte mye av bistanden.

³⁴ Et sentralt poeng ved opprettelsen av Liyu Police, var at etiopiske myndigheter ønsket å bekjempe ONLF ved hjelp av de samme klanene som ONLF rekrutterte fra, dvs. Ogaden-klanene (International Crisis Group 2013, s. 12). Liyu Police er nærmere omtalt i en egen respons (Landinfo 2016b).

tilknytning til ONLF ble også brukt for å gjøre opp for private konflikter, eller for å fjerne politiske rivaler (Human Rights Watch 2008, s. 94).

De arresterte ble holdt i militærbaser, fengsler, politistasjoner og/eller andre steder. Masseforvaringer var ifølge Human Rights Watch (2008, s. 4, 63-64, 67, 74 og 93-96) rutine. Bruk av vold mot fanger var praksis, særlig i militærbaser. Kvinner og jenter ble «rutinemessig» voldtatt og «flere dusin» personer ble utenomrettslig henrettet i militærbaser. Tiden i fengsel uten tiltale varierte fra noen få dager til flere år, og de mistenkte ble ofte arrestert gjentatte ganger, selv om de flyttet til nye områder i regionen. De som slapp fri fra militær varetekt, gjorde dette etter at slektninger betalte bestikklser eller meldte seg som kausjonister.³⁵ Noen få klarte å rømme fra fengsel. Human Rights Watch gir lite informasjon om den videre rettsprosessen, men understreker at domstolene ikke var uavhengige, og at rettsvesenet manglet kapasitet til å håndtere det store antallet varetektsfanger.

ONLF ble formelt stemplet som terroristgruppe av myndighetene i 2010 (IRIN 2012). Den etiopiske antiterrorloven av 2009 slår fast at personer som mistenkes for tilknytning til terrorisme, skal fremstilles for en domstol innen 48 timer, avhengig av reiseavstand (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 19 punkt 2). Politiet kan imidlertid kreve å holde vedkommende i opptil fire måneder for videre undersøkelser (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 20). Lovens artikkel 20 punkt 4, indikerer at kausjon kan være aktuelt.³⁶

Strafferammen for terrorismerelaterte forhold varierer avhengig av forholdets art. Medlemskap eller rekruttering til en terroristorganisasjon straffes med 10 til 20 år i fengsel, mens ledere straffes med 20 år til livstid i fengsel (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 7). Personer som forbereder, gjennomfører, forsøker å gjennomføre, truer med å gjennomføre eller oppfordrer til terrorhandlinger³⁷ kan dømmes til døden (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 3 og 4). Personer som huser personer som har gjennomført terrorhandlinger, eller bistår dem i å gjemme seg eller rømme, straffes med ti år til livstid i fengsel (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 5 punkt 2).

Det finnes lite tilgjengelig informasjon om bruk av dødsstraff i Etiopia, men inntrykket er at slik straff sjeldent fullbyrdes.³⁸ Antiterrorlovens artikkel 23 definerer rykter («hearsay») som bevis i terrorismerelatert saker.

Det er uklart i hvilken grad innføringen av antiterrorloven har hatt praktisk betydning i Somali-regionen. Kildene Landinfo møtte under reisen i april 2016, mente at myndighetene i regionen i liten grad er bundet av lov. Domstoler i regionen er ikke uavhengige, og rettssikkerheten er svært dårlig. Det er ikke uvanlig at personer sitter

³⁵ Human Rights Watch (2008, s. 96) viser til at pågrepne måtte betalte mellom 1000 og 5000 etiopiske birr i bestikklser til politiet eller militæret for å bli løslatt, og at dette ga sikkerhetsstyrkene et økonomisk insentiv til å arrestere flere personer.

³⁶ U.S. Department of State (2016, s. 8) påstår i sin rapport om menneskerettighetssituasjonen i Etiopia for 2015 at kausjon «[...] was not available for persons charged with terrorism». Dette fremstår som noe unøyaktig. Ifølge artikkel 63 punkt 1 i den etiopiske straffeprosessloven (Criminal Procedure Code 1961) kan kausjon ikke gis til personer som er mistenkt for handlinger som kan gi dødsstraff eller fengsel på 15 år eller mer.

³⁷ Terrorhandlinger defineres svært vidt i loven, og inkluderer blant annet det å forstyrre offentlige tjenester for å fremme en politisk sak (Anti-Terrorism Proclamation 2009, artikkel 3).

³⁸ Den siste offisielle henrettelsen fant sted i 2007 (Cornell Center on the Death Penalty Worldwide 2017).

fengslet i flere år uten tiltale (kilde M, møte i Jijiga, april 2016).³⁹ Liyu Police har vide fullmakter, og stilles i liten grad til ansvar for overgrep. Klantilhørighet kan i visse tilfeller påvirke både atferden til Liyu Police og domstolene (kilder G, møte i Addis Abeba, april 2016; kilde I, møte i Jijiga, april 2016).

Ifølge kilde M og kilde N (møter i Jijiga, april 2016) skal det svært lite til for å bli arrestert. I Jijiga by kan kritiske uttalelser mot myndighetene i privat sammenkomst, være nok. Kilde N, kilde C (møte i Addis Abeba, april 2016) og kilde G (møte i Addis Abeba, april 2016) forklarte at de regionale myndighetene har flere skjulte informanter, som rapporterer kritikkverdigg eller mistenksom atferd.⁴⁰ Ifølge Hagmann (2014, s. 34) har den etiopiske etterretnings- og sikkerhetstjenesten (National Intelligence and Security Services – NISS) et stort nettverk («tusenvise») av betalte informanter i regionen.

Ifølge kilde M (møte i Jijiga, april 2016) benytter regionale myndigheter seg fortsatt tidvis av falske påstander om tilknytning til ONLF for å arrestere politiske motstandere.⁴¹ Kilde G (møte i Jijiga, april 2016) mente at denne fremgangsmåten også ofte er økonomisk motivert, eksempelvis for å frata noen eiendom eller land. Ifølge Kilde M fremsetter også privatpersoner falske påstander mot andre, bestikker politi og/eller kjøper falske vitnesbyrd, for å fremme egne interesser og/eller for gjøre opp private konflikter (se også Karamarda Group 2014).

Kilde M og N (møter i Jijiga, april 2016) forklarte at benådninger forekommer iblant.⁴² Kildene kunne ikke gi informasjon om bakgrunnen for slike benådninger, men antydte at bestikkelser, klantilhørighet og/eller andre sosiale forbindelser til regionalpresidenten, kan ha betydning.

5.1.2 Integrasjon i myndighetsstyrkene

Ifølge kilde K (møte i Jijiga, april 2016) ble fengslede ONLF-medlemmer tidligere gitt valget mellom å bli medlem av Liyu Police, eller å forbli i fengsel (se også Stratford 2016). Rasjonale bak dette var at Liyu Police ønsket å nyttiggjøre seg kunnskap om hvordan ONLF opererte, hvem som var medlemmer, hvor de skjulte seg, og hvem som støttet dem. Kilden understrekte imidlertid at slik rekruttering ikke har vært vanlig siden 2010/2011. Hagmann (2014, s. 32-33) viser til at ONLF-avhoppere også har blitt rekruttert til NISS. Ifølge Karamarda Group (2014, s. 2) pågikk slik rekruttering i fengsler. Omfanget av dette er ukjent.

5.2 REAKSJONER MOT FAMILIEMEDLEMMER

Human Rights Watch (2008, s. 4, 63 og 74) viser til at etiopiske myndigheter også arresterte og/eller henrettet familiemedlemmer av personer mistenkt for ONLF-

³⁹ Kilde N (møte i Jijiga, april 2016) forklarte at fengselsforholdene generelt er svært dårlige. Utenforstående har begrenset adgang til fengslene, og fangene får i liten grad kommunisere med omverdenen.

⁴⁰ Ifølge kilde N (møte i Jijiga, april 2016) rekrutterer myndighetene også barn som informanter.

⁴¹ Kilde M understrekte at det ofte ikke er nødvendig å fabrikere påstander eller bevis, da myndighetene, spesielt utenfor byene, kan arrestere hvem de vil. Vilkaarlige arrestasjoner er vanlige.

⁴² Den etiopiske straffelovens artikkel 229 åpner for at dømte kan benådes (Criminal Code 2005).

tilknytning.⁴³ Ifølge Human Rights Watch (2016) arresterer regionale myndigheter fortsatt familiemedlemmer av personer de ikke får tak i.⁴⁴ Kilde M (møte i Jijiga, april 2016) hevdet at myndighetene ikke bare arresterer familiemedlemmer av mistenkte som flykter fra regionen, men at de også konfiskerer eiendommen deres. Omfanget av dette er ukjent.

5.3 REAKSJONER MOT LANDSBYER

Human Rights Watch (2008, s. 35-57) viser til at etiopiske myndigheter i 2007 systematisk tvangsflyttet og brente landsbyer/bosetninger i områder med ONLF-aktivitet. Områder rundt byene Wardheer, Garbo, Sagag, Dhagahbur og Shilabo ble særlig rammet. Dette skjedde normalt ved at landsbyboerne fikk ordre om å forlate landsbyen innen et gitt antall dager. Dersom de ikke gjorde dette, flyttet ENDF dem med makt og brente landsbyen. Personer som motsatte seg eller vendte tilbake til landsbyen senere, ble utsatt for vold, inkludert drap.⁴⁵ Rasjonale bak tvangsflyttingen var å fjerne ONLFs muligheter for å få forsyninger og annen støtte, og samtidig få bedre kontroll på befolkningen ved å konsentrere dem i byer.⁴⁶ Enkelte landsbyer ble også utsatt for represalier etter ONLF-angrep i området. Ifølge Human Rights Watch (2008, s. 40 og 49) gjennomførte myndighetsstyrker i denne sammenheng «flere dusin» hevndrap.

Enkelte av kildene Landinfo møtte under reisen i april 2016, viste til at myndighetene fører en «villagization» eller «settlement» policy, der formålet er å gjøre nomader mer bofaste (kilde D, møte i Addis Abeba, april 2016; kilde N, e-post 2016). Kildene ga imidlertid ikke uttrykk for at denne politikken ble implementert gjennom tvang. Tvert imot fremhevet kildene at hensikten bak politikken er å kunne tilby den spredte befolkningen skolegang og andre tjenester.

Ifølge kilde K (møte i Jijiga, april 2016) hender det imidlertid fortsatt at Liyu Police brenner ned landsbyer på bakgrunn av mistanker om ONLF-tilknytning. Ifølge kilden dreper Liyu Police i denne sammenheng også alle husdyrene i landsbyen. Personer som motsetter seg dette, risikerer å bli drept. Den samme kilden viste til to tilfeller av nedbrenning i perioden 2014-2015, men understreket at det er uklart hvorvidt disse hendelsene skyldes ONLF-tilknytning, er klanrelaterte eller skyldtes andre forhold.⁴⁷ Ifølge kilde I (møte i Jijiga, april 2016) er det ikke uvanlig at klanmilitser brenner ned motpartens landsby under væpnede klankonflikter i regionen. Inter Press Service viste i 2014 til påstander om at myndighetsstyrker tvangsflyttet og brente landsbyer i nærheten av olje og gassfelt i regionen (McKenna 2014).

⁴³ Human Rights Watch (2008, s. 4) viser til 150 dokumenterte «demonstration killings», men at det reelle antallet trolig er høyere. Tallet inkluderte både familiemedlemmer av mistenkte og andre personer som klaget til eller motsatte seg ordre fra myndighetsstyrker.

⁴⁴ Human Rights Watch baserer denne informasjonen på intervjuer i det etiopisk-somaliske miljøet i Australia i perioden juli til september 2016.

⁴⁵ Se fotnote 43.

⁴⁶ Cirka 2/3 av befolkningen i Somali-regionen antas å være pastorale nomader, som flytter med dyrene sine store deler av året på leiting etter beite og vann (kilde F, møte i Addis Abeba, april 2016; kilde H, møte i Jijiga, april 2016). De følger normalt gamle og velkjente ruter fremforhandlet med andre klaner i området.

⁴⁷ Møtet ble avbrutt før Landinfo fikk detaljer om dette.

5.4 RESTRIKSJONER KNYTTET TIL FERDSEL OG HANDEL

Etter Obole-angrepet i april 2007, forsøkte myndighetene å strupe forsyningslinjene til ONLF ved å begrense ferdsel, handel og kommunikasjon i Somali-regionen (Human Rights Watch 2008, s. 82; Markakis 2011, s. 322). Markakis viser til at myndighetene stengte av «området sør for Jijiga». Ifølge Human Rights Watch (2008, s. 82) rettet myndighetenes reaksjoner seg først og fremst mot sonene Nogob, Jarar, Shabelle, Korahe og Dollo, samt grenseområdene mot Somalia (se kart). Restriksjonene inkluderte blant annet at kommersiell handel med lastebiler og husdyr ble forbudt, at en rekke rurale områder ble stengt for sivil ferdsel,⁴⁸ og at det ble innført begrensninger på hvor mye mat og vann sivile fikk lov å ta med seg ut av byer.⁴⁹ Restriksjonene ble håndhevet gjennom patruljevirkosomhet og veikontrollposter ved inn- og utpassering til og fra byer. Ifølge Human Rights Watch (2008, s. 83-85) ble handelsblokaden myknet opp i september 2007.⁵⁰

Det var bred enighet blant kildene som Landinfo møtte under reisen i april 2016, om at bevegelsesfriheten i Somali-regionen i dag er relativt god (kilder B, D og E, møter i Addis Abeba, april 2016; kilde J og K, møter i Jijiga, april 2016).⁵¹ Kilde J eksemplifiserte dette ved å vise til at man i 2011 måtte fly mellom byene Jijiga og Gode, men at det nå var mulig å kjøre med buss på dagtid. Det finnes imidlertid fortsatt enkelte «no-go» områder eller «lommer», blant annet i Nogob (kilde B, møte i Addis Abeba, april 2016). I tillegg er det ifølge kilde G og kilde K relativt vanlig med portforbud, typisk for sivile kjøretøy på nattestid mellom byer, men forbudet varierer i tid og sted avhengig av den aktuelle situasjonen i området. Landinfos opphold i Somali-regionen begrenset seg til Jijiga by, grensebyen Wajale og hovedveien mellom disse to byene. I løpet av dagene Landinfo tilbrakte i Jijiga, merket vi oss at det ankom enkelte busser og minibusser med reisende. Ifølge kildene J, K og N (møter i Jijiga, april 2016) kom bussene fra ulike deler av Somali-regionen. Kilde D forklarte at det også er vanlig at reisende sitter på med lastebiler. Ingen av kildene nevnte restriksjoner i regionen knyttet spesifikt til handel.

Kildene som Landinfo møtte i april 2016, var omforente om at myndighetene er veldig opptatt av å kontrollere reisende i regionen. Ifølge kildene skyldes dette i dag først og fremst at myndighetene frykter at al-Shabaab-medlemmer i Somalia skal ta seg gjennom Somali-regionen for å gjennomføre terrorangrep i Addis Abeba. Ved inn- og utkjørsel av byene Jijiga og Wajale, var det veikontrollposter bemannet av Liyu Police.⁵² Også langs hovedveien mellom byene var det en rekke veikontrollposter. Ifølge kildene er det slik i de fleste byer og langs de fleste

⁴⁸ Dette gjaldt blant annet områder med ONLF-aktivitet, der befolkningen ble tvangsflyttet fra landsbyer (se punkt 5.3). Personer som likevel dro slike steder risikerte å bli arrestert eller drept og få husdyrene sine konfiskert (Human Rights Watch 2008, s. 85).

⁴⁹ Handelsblokaden resulterte i mangel på visse matvarer, og flerdobling av prisene på disse varene (Human Rights Watch 2008, s. 84).

⁵⁰ Per mars 2008 fikk månedlige handelskonvoier lov til å dra til de større byene med militær eskorte, men ikke til landsbyer.

⁵¹ Kildene var omforente om at veistandarden i Somali-regionen er svært dårlig (kilde O, møte i Addis Abeba, april 2016). Mange veier er ikke asfaltert, og er derfor ufremkommelige under regntidene. Kilde D (møte i Addis Abeba, april 2016) forklarte at det i mange områder ikke en gang er mulig å skille veien fra bakken ellers. Kilde A (møte i Addis Abeba, april 2016) forklarte at det de senere årene har skjedd en utbygging av veier og strømmett i Somali-regionen, men at denne utviklingen først og fremst har funnet sted i den nordvestlige delen av regionen.

⁵² Lokale kunne krysse grensen fra Wajale by til Somaliland til fots uten å bli kontrollert.

hovedveiene i Somali-regionen (kilde L, møte i Jijiga, april 2016). Liyu Police stopper sivile kjøretøy og kontrollerer de reisende. For folk flest, innebærer dette at man må skaffe seg ID-kort for å reise lengre avstander langs hovedveier.⁵³ Kilde K forklarte også at «sikkerhetsungdom» siden 2012 sjekket ID-kort til reisende som ankom med minibuss i Jijiga.⁵⁴ Mangler og mistanker ble rapportert til Liyu Police eller andre myndighetsrepresentanter.

5.4.1 Grenseområdene

Ifølge kilde A (møte i Addis Abeba, april 2016) må man ha tillatelse for å drive grensehandel, og nomader som ønsker å beite på somalisk side av grensen, må informere myndighetene om hvor mange dyr og mennesker som krysser grensen. De som ikke etterkommer reglene, risikerer å få dyrene og/eller varene sine beslaglagt (kilde H, møte i Jijiga, april 2016). Både ENDF, Liyu Police, føderalt politi, regionalt politi og myndighetstilknyttede militser bidrar til å kontrollere grensen gjennom patruljevirkosomhet og kontrollposter (kilde C, møte i Addis Abeba, april 2016).

Kildene var omforente om at myndighetene ikke er i stand til å kontrollere grensen effektivt, og at grensen er svært porøs. Kilde C understrekte i denne sammenheng at myndighetene både mangler mannskaper, kjøretøy, samband og helikoptre. Befolkningen i grenseområdene har familie på begge sider, snakker samme språk (somalisk),⁵⁵ driver handel og flytter med dyrene sine, uten tanke på grensen (kilder A, B og D, møter i Addis Abeba, april 2016).

⁵³ Det vanligste ID-kortet i Etiopia er *kebele*-kortet. Kortet er nærmere omtalt i et eget temanotat (se Landinfo 2016a, s. 17-19). Kildene vi møtte under reisen i april 2016, var omforente om at det ikke er vanlig å ha ID-kort i rurale områder i Somali-regionen. ID-kort er nødvendig bare dersom folk skal reise langt, åpne bankkonto eller fly (kilde D, møte i Addis Abeba, april 2016). Ifølge kilde E (møte i Addis Abeba, april 2016) hender det også iblant at folk må fremvise ID-kort for å få helsehjelp. Folk er forpliktet til å identifisere seg ved veikontrollposter, men det er først og fremst fremmede som bes om dette, da lokalsamfunnene er gjennomsiktede og «alle kjenner alle». Utstedelsen av kebele-kort i Somali-regionen foregår normalt ved at klanens eldre blir med og går god for identiteten til vedkommende (kilde A, møte i Addis Abeba, april 2016; kilde N, møte i Jijiga, april 2016). De færreste har fødselsattester (se fotnote 29). I grenseområdene utstedes kebele-kort ifølge kilde H (møte i Jijiga, april 2016) til klansmedlemmer uavhengig av hvilken side av grensen de kommer fra. Flere kilder viste også til at det er mulig å kjøpe kebele-kort i grenseområdene (kilder J, L og N, møter i Jijiga, april 2016). Ifølge kilde D kan Liyu Police derfor ved veikontrollposter i grenseområdene be folk om å identifisere seg gjennom klanrekken sin (kilde L, møte i Jijiga, april 2016). Kilde B (møte i Addis Abeba, april 2016) var av den oppfatning at det kan være vanskeligere for enkelte klaner å få utstedt kebele-kort i andre klaners områder, f. eks. for Isak-klanmedlemmer i Ogaden-områder.

⁵⁴ Kilde K forklarte at «sikkerhetsungdommene» var rekruttert frivillig og fikk betalt av myndighetene. De var ubevæpnet, og hadde gjerne på seg en gul refleksevest og/eller et blått «forkle».

⁵⁵ Kilde B og kilde F (møter i Addis Abeba, april 2016) forklarte at de færreste etniske-somalierne i Somali-regionen kan amharisk, selv i byene. Enkelte skoler i regionen begynner å undervise på amharisk etter fjerde klasse.

REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abdi, A. (2015, 4. juni). Ethiopia releases 2 ONLF-key negotiators amid possibly fresh talks. *Somaliland Press*. Tilgjengelig fra <http://www.somalilandpress.com/ethiopia-releases-2-onlf-key-negotiators-amid-possibly-fresh-talks/> [lastet ned 19. oktober 2016]
- Al Jazeera (2008a, 15. april). Ethiopia's Ogaden rebels. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=j2Is2DDD85U&feature=fvw> [lastet ned 30. januar 2017]
- Al Jazeera (2008b, 15. april). Female fighters in Ogaden region. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=OO1jflVaBoE> [lastet ned 20. februar 2017]
- Al Jazeera (2016, 7. mai). Abdirahman Mahdi of ONLF: 'Ethiopia is boiling'. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/programmes/talktojazeera/2016/05/ethnic-somali-abdirahman-mahdi-onlf-ethiopia-boiling-160507083254836.html> [lastet ned 5. august 2016]
- [Anti-Terrorism Proclamation] (2009, 7. juli). *Proclamation No. 652/2009 of 2009, Anti-Terrorism Proclamation*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/4ba799d32.html> [lastet ned 20. februar 2017]
- BBC (2007, 24. april). Scores die in Ethiopia oil attack. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6588055.stm> [lastet ned 16. februar 2017]
- BBC (2010, 13. september). Somaliland forces 'surround ONLF rebels near Ethiopia'. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-africa-11287682> [lastet ned 16. februar 2017]
- Cawthorne, A. (2007, 19. november). Ethiopia's Ogaden refugees recount horrors of conflict. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/us-ethiopia-ogaden-idUSCAW87243420071119> [lastet ned 10. februar 2017]
- [Constitution] (1994, 8. desember). *Constitution of the Federal Democratic Republic of Ethiopia*. Tilgjengelig via ILO <http://ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/41544/63844/F-300752700/ETH41544%202.pdf> [lastet ned 20. februar 2017]
- Cornell Center on the Death Penalty Worldwide (2017, 25. januar). *Death Penalty Database. Ethiopia*. New York: Cornell Law School. Tilgjengelig fra <https://www.deathpenaltyworldwide.org/country-search-post.cfm?country=Ethiopia> [lastet ned 18. oktober 2016]
- [Criminal Code] (2005, 9. mai). *Proclamation No. 414/2004 Criminal Code*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/49216b572.html> [lastet ned 20. februar 2017]
- [Criminal Procedure Code] (1961, 2. november). *Criminal Procedure Code of Ethiopia, Proclamation No. 185 of 1961*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/492163ac2.html> [lastet ned 20. februar 2017]
- Embassy of the United States in Addis Ababa (2007, 20. November). *The Ogaden: Insurgency and counter-insurgency*. Addis Ababa: Embassy of the United States. Tilgjengelig fra Wikileaks https://wikileaks.org/plusd/cables/07ADDISABABA3365_a.html [lastet ned 1. mars 2017]
- DRMFS, dvs. Disaster Risk Management and Food Security Sector (2004). *Somali Regional State Summary. Food Security Monitoring and Early Warning Programme 2004*. Addis Ababa: DRMFS. Tilgjengelig fra <http://www.dppc.gov.et/Livelihoods/Somali/Downloadable/SNRS%20Regional%20Summary.pdf> [lastet ned 20. februar 2017]
- Gettleman, J. (2007a, 20. juni). Rebels With a Cause. *New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/video/world/africa/1194817118699/rebels-with-a-cause.html> [lastet ned 20. februar 2017]

- Gettleman, J. (2007b, 18. juni). In Ethiopia, Fear and Crimes of Army Brutality. *New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2007/06/18/world/africa/18ethiopia.html> [lastet ned 20. februar 2017]
 - Hagmann, T. & Khalif, M. (2008). State and Politics in Ethiopia's Somali Region since 1991. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*, 6(6), 25-49. Tilgjengelig fra <http://digitalcommons.macalester.edu/bildhaan/vol6/iss1/6/> [lastet ned 20. februar 2017]
 - Hagmann, T. (2014). *Talking Peace in the Ogaden*. Nairobi: Rift Valley Institute. Tilgjengelig fra <http://riftvalley.net/publication/talking-peace-ogaden> [lastet ned 3. mars 2017]
 - Human Rights Watch (2008, juni). *Collective Punishment. – War Crimes and Crimes against Humanity in the Ogaden area of Ethiopia's Somali Region*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/ethiopia0608_1.pdf [lastet ned 29. september 2016] [lastet ned 20. februar 2017]
 - Human Rights Watch (2016, 7. november). *Australia: Protests Prompt Ethiopia Reprisals*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2016/11/07/australia-protests-prompt-ethiopia-reprisals> [lastet ned 20. februar 2017]
 - International Crisis Group (2013, 6. august). *Ethiopia: Prospects of Peace in Ogaden*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/5200d1c84.html> [lastet ned 20. september 2016]
 - Inter Press Service (2014, 23. februar). 'Humanitarian Crisis for Ogaden Living Near Ethiopia's Oil Fields'. *Inter Press Service*. Tilgjengelig fra <http://www.ipsnews.net/2014/02/humanitarian-crisis-ogaden-living-near-ethiopia-oil-fields/> [lastet ned 20. februar 2017]
 - IRIN (2012, 29. oktober). Ethiopia's ONLF rebellion. *IRIN*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report/96658/briefing-ethiopia-onlf-rebellion> [lastet ned 20. februar 2017]
 - Karamarda Group (2014, 31. mai). Jail Ogaden and the Flawed Judicial System of the Somali Region in Ethiopia. *Wardheer News*. Tilgjengelig fra http://cdn.wardheernews.com/wp-content/uploads/2014/05/Jail-Ogaden-and-the-flawed-judicial-system_Karamarda.pdf [lastet ned 20. februar 2017]
 - Landinfo (2014, 26. juni). *Midtre og Nedre Juba*. Oslo: Landinfo.
- Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.
- Landinfo (2016a, 6. januar). *Etiopia: Forvaltningsstruktur og dokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3288/1/3288_1.pdf [lastet ned 20. februar 2017]
 - Landinfo (2016b, 3. juni). *Ethiopia: The special police (Liyu Police) in the Somali Regional State*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3404/1/3404_1.pdf [lastet ned 20. februar 2017]
 - Landinfo (2016c, 3. juni). *Etiopia: ENDF i Somali-regionen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3362/1/3362_1.pdf [lastet ned 20. februar 2017]
 - Landinfo (2016d, 10. november). *Somalia: Maktforhold i Sør-Somalia*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3462/1/3462_1.pdf [lastet ned 4. mars 2017]
 - Markakis, J. (2011). *Ethiopia: The Last Two Frontiers*. Woodbridge: James Currey.
 - McKenna, E. (2014, 23. februar). 'Humanitarian Crisis' for Ogaden Living Near Ethiopia's Oil Fields. *Inter Press Service News*. Tilgjengelig fra <http://www.ipsnews.net/2014/02/humanitarian-crisis-ogaden-living-near-ethiopia-oil-fields/> [lastet ned 9. februar 2016]
 - OCHA, dvs. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2015, 5. januar). *Ethiopia: Somali Region Administrative Map*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra

http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/21_adm_som_010515_a0.pdf [lastet ned 20. februar 2017]

- Prunier, G. (2008, februar). *Armed Movements in Sudan, Chad, CAR, Somalia, Eritrea and Ethiopia*. Berlin: Zentrum für Internationale Friedenseinsätze. Tilgjengelig fra http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/5382~v~Armed_Movements_in_Sudan_Chad_CAR_Somalia_Eritrea_and_Ethiopia.pdf [lastet ned 5. oktober 2016]
- Seid, M. (2009, 26. januar). The Role of Religion In The Ogaden Conflict. *Horn of Africa*. Tilgjengelig fra <http://hornofafrica.ssrc.org/mealin/printable.html> [lastet ned 18. februar 2017]
- Somaliland Times (2003, 15. desember). Eritrea providing military training for hundreds of ONLF fighters. *Somaliland Times*. Tilgjengelig fra <http://somalilandweb.blogdrive.com/archive/102.html> [lastet ned 4. mars 2017]
- Stratford, C. (2016, 31. mai). Ethiopia: Ex-ONLF rebels in Ogaden learn new skills. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2016/05/ethiopia-onlf-rebels-ogaden-learn-skills-160531071355291.html> [lastet ned 20. februar 2017]
- [Transitional Charter] (1991, 22. juli). *Transitional Period Charter of Ethiopia*. Tilgjengelig fra http://www.constitutionnet.org/files/ethiopia_transitional_period_charter_of_ethiopia_1991-1995.pdf [lastet ned 3. mars 2017]
- UN Security Council (2006, 22. november). *Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006)*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2006/913 [lastet ned 20. februar 2017]
- UN Security Council (2012, 13. juli). *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 2002 (2011)*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Somalia%20S%202012%20545.pdf> [lastet ned 20. februar 2017]
- UN Security Council (2014, 13. oktober). *Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 2111 (2013)*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2014_727.pdf [lastet ned 29. september 2016]
- U.S. Department of State (2015). *Ethiopia 2015 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/documents/organization/252893.pdf> [lastet ned 20. februar 2017]
- Winter, G. (2007, 23. juni). World View Podcast. *New York Times*. Tilgjengelig fra <http://www.nytimes.com/2007/06/23/weekinreview/24worldview.html> [lastet ned 13. februar 2017]

Muntlige kilder

- Kilde A, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde B, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde C, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde D, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde E, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde F, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde G, møte i Addis Abeba, april 2016
- Kilde H, møte i Jijiga, april 2016

- Kilde I, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde J, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde K, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde L, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde M, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde N, møte i Jijiga, april 2016
- Kilde N, e-post, 3. mai 2016
- Kilde O, møte i Addis Abeba, april 2016